

Kenniscentrum Europa decentraal

JAARVERSLAG

2019

INHOUD

03 VOORWOORD

04 OVER HET KENNISCENTRUM

09 FINANCIËLE KERNCIJFERS

12 BASISDIENSTVERLENING

25 BELEIDSTHEMA'S

34 PROJECTEN

**36 BEDRIJFSVOERING EN
COMMUNICATIE**

EEN WOORD VAN DE DIRECTIE

Het jaar 2019 was onder meer het jaar van de Brexit, circulaire economie en energietransitie. Maar natuurlijk waren dit niet de enige onderwerpen die ertoe deden bij het Kenniscentrum. Zoals al sinds de oprichting van het kenniscentrum in 2002 blijkt, blijven de decentrale overheden toch met name tegen interne marktvragestukken aanlopen in hun dagelijkse uitvoeringspraktijk.

Een trend die het kenniscentrum daarbij signaleert is dat de vragen die decentrale overheden stellen, en de informatiebehoefte die zij aangeven te hebben, steeds vaker een verbinding tussen meerdere Europese onderwerpen hebben. Vraagstukken hebben dus niet langer betrekking op slechts één specifiek beleidsterrein. En daarbij lopen niet alleen de onderwerpen vaker door elkaar heen, maar constateert het Kenniscentrum dat ook steeds vaker juridische en beleidsmatige vragen vermengd raken.

Een bewijs van toenemend Europabewustzijn bij decentrale overheden dus. En tevens een bevestiging van het belang van de brede expertise van het team van Europa decentraal. Voor het kenniscentrum en haar enthousiaste en gedreven medewerkers breng dit alles een enorme dynamiek en diverse uitdagingen met zich mee.

Vanzelfsprekend blijft het Kenniscentrum ook in 2020 de (de)centrale overheden zo optimaal mogelijk bedienen. Op die manier blijven zij altijd een exit hebben bij al hun vragen over Europees recht en beleid, waaronder ook Better Regulation (BR). En daarnaast ontvangen zij vanuit volle energie van het Kenniscentrum duurzame hulp en ondersteuning bij het circulair creëren van Europabewustzijn binnen hun organisatie.

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van dit jaarverslag.

FENNA POLS &

Directeur-bestuurder

ANN-MARIE KÜHLER

Plv. directeur-bestuurder/senior jurist

HET KENNISCENTRUM

Europa decentraal..

OVER HET KENNISCENTRUM

Kenniscentrum Europa decentraal legt Europees recht en beleid uit en vertaalt Europese ontwikkelingen en kansen op een concrete manier naar de praktijk van Nederlandse decentrale overheden. Wij bieden duidelijke antwoorden op vragen als: Wat betekent een Single Digital Market voor decentrale overheden? Voor hoe lang mag een gemeente een schaarse vergunning verlenen? En hoe moeten gemeenten omgaan met de complexiteit van Europese regelgeving in het sociaal domein, zoals regels omtrent de AVG, staatssteun en Europees aanbesteden. Op deze manier creëert Europa decentraal Europabewustzijn onder de Nederlandse decentrale overheden.

..is opgericht in 2002 door de de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

..informeert Nederlandse decentrale overheden over Europees recht en beleid.

..signaleert relevante ontwikkelingen in Europees recht en beleid en registreert eventuele uitvoeringsproblemen.

...werkt aan het vergroten van het Europabewustzijn.

Onze producten en diensten

Website

Helpdesk

Nieuwsbrief

Presentaties

Brexit-loket

Praktijkvraag

EUrest

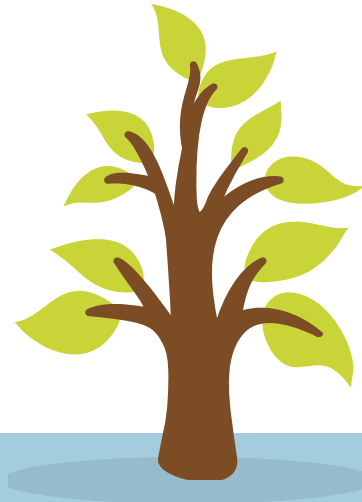
Signalerings
loket

CPS
staatssteun

Wat betekent Europa decentraal voor Nederlandse overheden?

Nederlandse decentrale overheden worden dagelijks geraakt door Europees recht en beleid. Bijvoorbeeld bij aanbestedingen, het verwerken van persoonsgegevens of het steunen van lokale ondernemers. Kenniscentrum Europa decentraal helpt deze overheden bij een juiste toepassing en een heldere uitleg van de Europese regels en het beleid.

Taken:
Informeren, adviseren en signaleren

Adviseren

Bijna 40 presentaties en events in 2019 | (Wekelijkse) kennisdelingsoverleggen met diverse overheidsorganisaties | 959 beantwoorde vragen in 2019 | 42 Praktijkvragen per jaar | Onafhankelijk | Anoniem | Feitelijk | Impact op Europees niveau | 10 EURresten per jaar

Informeren

Landelijke dekking | 333.000+ websitebezoekers | 842.000 paginaweergaven | 1.400 nieuwsbrieflezers | Brexit-loket | BRIGT-tool

Signaleren

220 Signalen en trends sinds 2009 | Vervolg op BRIDGE!-rapport | Jaarlijkse Signaleringsrapportages | Flyers en brochures over specifieke thema's

MEDEWERKERS

Per 31 december 2019 kende het personeelsbestand de volgende samenstelling:

Bestuurder-directeur:
drs. Fenna Pols

Plv. bestuurder-directeur/senior jurist
mr. Ann-Marie Kühler

Office manager:
Carla Zandhuis

Communicatie:
Esther van der Werf, MSc
Hester Leerdam, MSc

Functioneel beheer/webmaster:
Ton van der Valk, Dr.ir.

(Juridisch) advies:
Maurits Terlouw, LLM
Chris Koedooder, MA, LLM
Marieke Merkus, LLM
David Schutrups, BA
Paul Zondag, MA
Juliëtte Fredriksz, LLM
Jos Pees, BA
Fabian Wondergem, BA

Zeven stagiairs hebben in 2019 ervaring opgedaan bij Kenniscentrum Europa decentraal

RAAD VAN TOEZICHT

Sinds 9 maart 2016 kent het kenniscentrum een Raad van Toezicht (RvT). De leden worden voorgedragen door de koepels VNG, IPO en UvW en elk voor een periode van drie jaar benoemd. Deze benoeming kan twee keer verlengd worden. De samenstelling van de RvT was van 31 december 2018 tot 31 december 2019 als volgt:

Voorzitter: Rob van de Beeten
Namens VNG: Rob Jonkman
Namens IPO: Tjisse Stelpstra
Namens UvW: Hein Pieper, vicevoorzitter

De Raad van Toezicht heeft het afgelopen jaar Rob van de Beeten als nieuwe voorzitter aangedragen. Van de Beeten is managing partner bij Wiggers Faber Advocaten & Belastingkundigen en voormalig senator. Van de Beeten volgde oud-voorzitter Viek Verdult op. Verdult trad af als voorzitter na een periode van tien jaar: eerst als bestuurslid van Europa decentraal, daarna als RvT-lid en als voorzitter.

De voorzitter van de Raad van Toezicht ontvangt een vergoeding.

De Raad van toezicht kwam in 2019 drie keer bijeen. De voornaamste besluiten betroffen het goedkeuren van het jaarverslag en de jaarrekening 2018, het instemmen met en het vaststellen van de begroting en het jaarplan 2020. Ook vond er besluitvorming plaats rondom het opstellen van concept-meerjarenbegroting en rondom een technische omzetting naar de RijksCAO voor Europa decentraal als gevolg van het vervallen van het RijksARAR per 1 januari 2020. Ook bewaakte de RvT de voortgang van het verzoek aan het kenniscentrum om te verkennen of het kenniscentrum in de toekomst ook andere producten en diensten kan leveren via andere financieringswijzen dan die van de huidige stakeholders (maar wel in overeenstemming daarmee).

"De Praktijkraad biedt een breed netwerk aan verschillende expertises, handig voor Europa decentraal en voor jezelf!"

Ytsje van der Wal, senior bestuurlijk juridisch adviseur, provincie Fryslân

PRAKTIJKRAAD

Om de plannen, producten en diensten van het kenniscentrum goed af te kunnen stemmen op de doelgroep maakt Europa decentraal gebruik van de input van haar Praktijkraad. Deze raad bestaat uit medewerkers van decentrale overheden die zich in hun dagelijks werk bezighouden met Europese wet- en regelgeving en beleid. De Praktijkraad fungeert als klankbord voor Europa decentraal. Zo signaleert de raad aandachtspunten met betrekking tot Europees recht en beleid in de decentrale praktijk en (toekomstige) vragen daarover. De Praktijkraad is in 2019 tweemaal bijeengekomen. Onderwerpen die ter sprake zijn gekomen zijn onder meer aanbesteden in het sociaal domein, uitzonderingsbesluiten algemeen belang, Brexit, Dienstenrichtlijn, Algemene Verordening Gegevensbescherming, SDG, Catalogus Groenblauwe Diensten en diverse andere Europese vraagstukken uit de praktijk van de raadsleden. Ook in 2019 boden de Praktijkraadsleden ondersteuning bij de totstandkoming van verschillende producten en diensten van het kenniscentrum en woonden ze verschillende bijeenkomsten bij.

FINANCIËLE KERNCIJFERS 2019

Basissubsidie/financiering

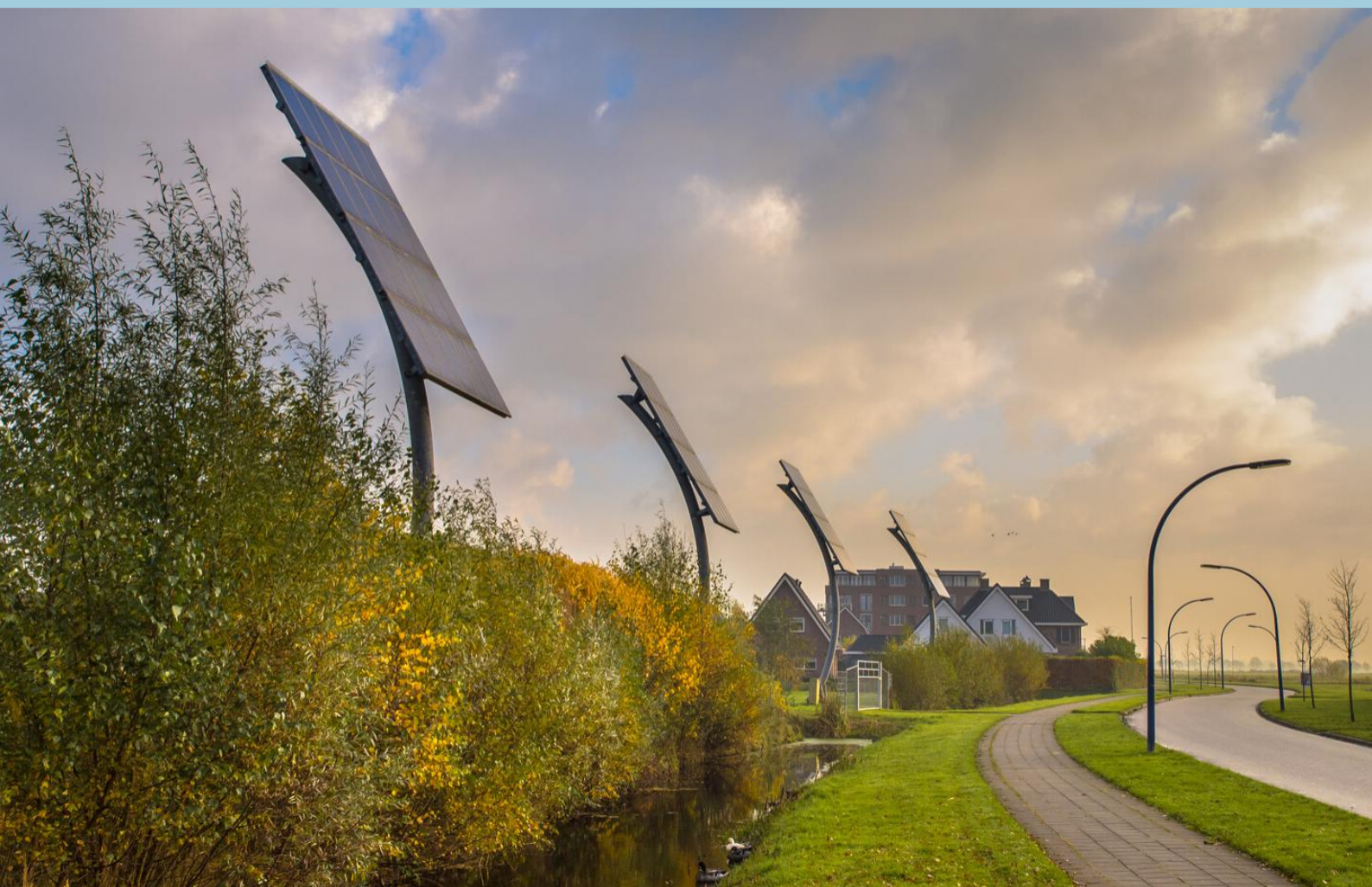
Kenniscentrum Europa decentraal wordt gefinancierd door vier partijen: het ministerie van BZK, de VNG, het IPO en de UvW. In de begroting 2019 kwam dat neer op de volgende verdeling:

Bijdrage BZK	€ 427.000
Bijdrage IPO	€ 208.464
Bijdrage VNG	€ 202.761
Bijdrage UvW	€ 60.516
Totaal	€ 898.741

VWS knelpunten aanbesteden jeugd	€ 18.240
Brexit vervolg	€ 41.300
Partnerschap Urban Agenda (delen 1 en 2)	€ 23.085
BZK – CSDO	€ 79.339
IPO – EU-wijzer voor provincies	€ 18.020
Overige baten	€ 16.442
Totaal	€ 196.426

Overige opbrengsten en subsidies

Naast de basisfinanciering heeft het kenniscentrum Europa decentraal ook nog financiering ontvangen voor aparte projecten.

FINANCIËLE KERNCIJFERS 2019

	2018	2019
Staat van baten en lasten		
BATEN	1.056.716	1.101.167
Ontvangen bijdragen	877.734	904.741
Overige baten	178.982	196.426
LASTEN	1.009.142	1.126.570
Personeelskosten	836.091	932.898
Afschrijvingen op (im)materiële (vaste) activa	633	676
Overige bedrijfskosten	172.418	192.996
Rentelasten en soortgelijke kosten	-207	-644
NETTO RESULTAAT	47.367	-26.047
RESULTAATBESTEMMING	47.367	-26.047
Bestemmingsreserve Business case	30.846	-24.009
Bestemmingsfonds BZK	19.154	-16.006
Overige reserve	-2.633	13.968

Vermogensbeleid

Het boekjaar 2019 werd afgesloten met een negatief resultaat. Voor een groot deel is dit resultaat onttrokken aan de bestemmingsreserve en het bestemmingsfonds business case. Er resteert een beperkte dotatie aan de algemene reserve. De algemene reserve en de bestemmingsreserve voor de bovenwettelijke WW risico's, welke kosten het kenniscentrum als eigenrisicodragers (vanwege de zogenaamde B3-status) zelf moet dragen, is het totale buffervermogen van de organisatie. In 2019 zijn er met behulp van externe expertise berekeningen gemaakt voor de kosten van de totale maximale bovenwettelijke uitkeringen die ten laste kunnen komen voor Europa decentraal over het gehele personeelsbestand. Uit deze berekeningen volgt dat de maximale bovenwettelijke uitkeringen inclusief alle wettelijke aanvullingen zoals transitievergoedingen en bijkomende lasten aanzienlijk zijn en vele malen hoger zijn dan de omvang van deze bestemmingsreserve, maar ook vele malen hoger dan de totale reservepositie van Europa decentraal. Uitgaande van continuïteit van de bedrijfsvoering en van voorzetting van de subsidie van het ministerie en de financiering van de koepels is dit geen financieel risico dat zich zal voltrekken. Bij een sterke verlaging of beëindiging van de subsidies en bijdragen wel. Europa decentraal is momenteel in gesprek met het ministerie en de koepels over het maken van passende meerjarige afspraken.

BEGROTING 2020

Baten

Basissubsidie/financiële bijdragen	€ 1.097.936
Overige opbrengsten en subsidies	€ 143.561
Totaal	€ 1.241.497

Financiering

Ook in 2020 ontvangt kenniscentrum Europa decentraal weer financiering van onder andere het ministerie van BZK, de VNG, het IPO en de UvW.

LASTEN

Personeelslasten	€ 984.918
Huisvesting	€ 103.064
Publiciteit	€ 13.390
Algemeen	€ 161.705
Onvoorzien	€ 11.279
Totaal	€ 1.274.356
Resultaat	- € 32.859

Vermogensbeleid

Het negatieve resultaat zal worden onttrokken uit de algemene reserve.

BASISDIENSTVERLENING

Kenniscentrum Europa decentraal vertaalt Europese ontwikkelingen naar de praktijk van Nederlandse decentrale overheden. Dit doen wij onder andere door middel van onze website, de telefonische en digitale helpdesk, wekelijkse nieuwsbrief de Europese Ster en bijvoorbeeld het uitgeven van verdiepende publicaties over bepaalde thema's of het geven van presentaties.

HELPDESK

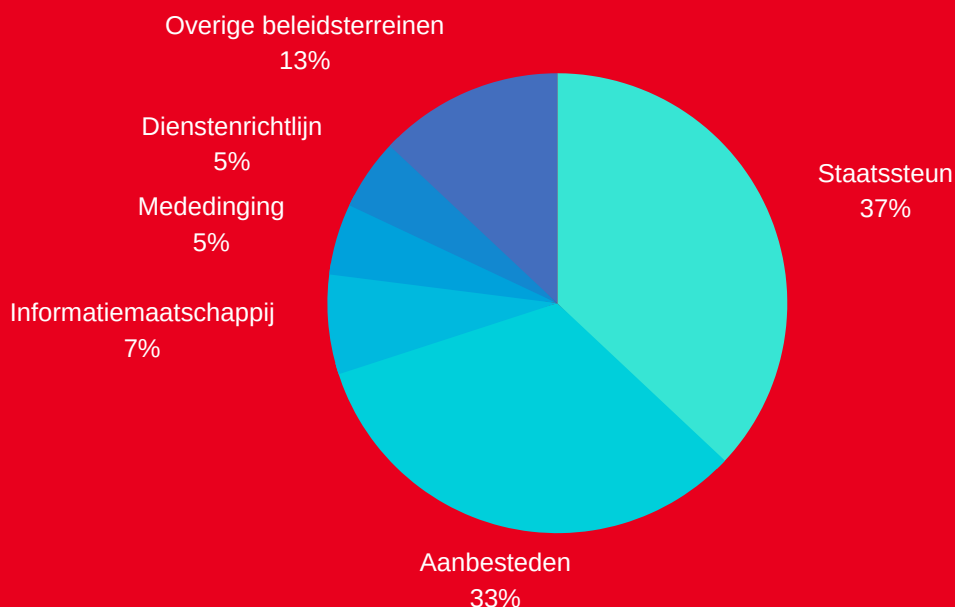
Alle medewerkers van gemeenten, provincies, waterschappen, samenwerkingsverbanden van decentrale overheden, medewerkers van de VNG, het IPO, de UvW en de ministeries kunnen kosteloos bij Europa decentraal terecht met al hun vragen over Europeesrechtelijke en -beleidsmatige decentrale zaken. De helpdesk kan telefonisch (elke werkdag van 09.00 tot 12.00 uur) bereikt worden. De doelgroep kan echter ook digitaal een vraag indienen via de website.

589 helpdeskvragen
370 vragen tijdens bijeenkomsten
Totaal 959 beantwoorde vragen

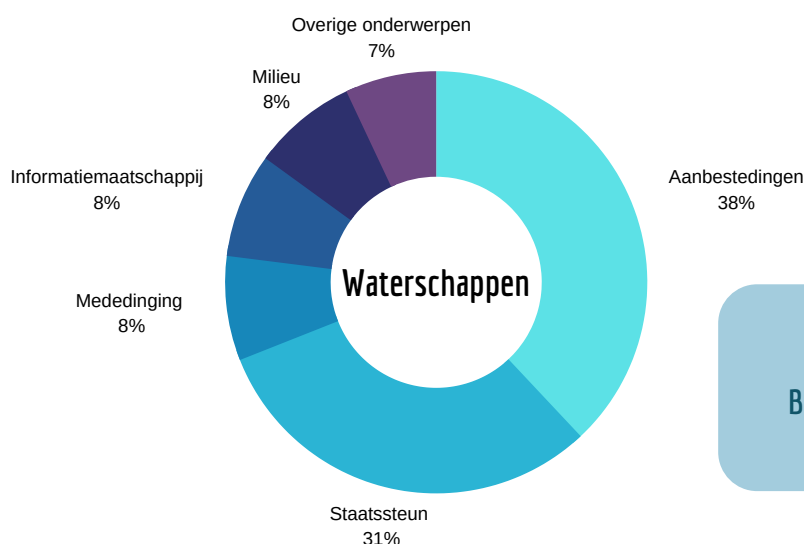
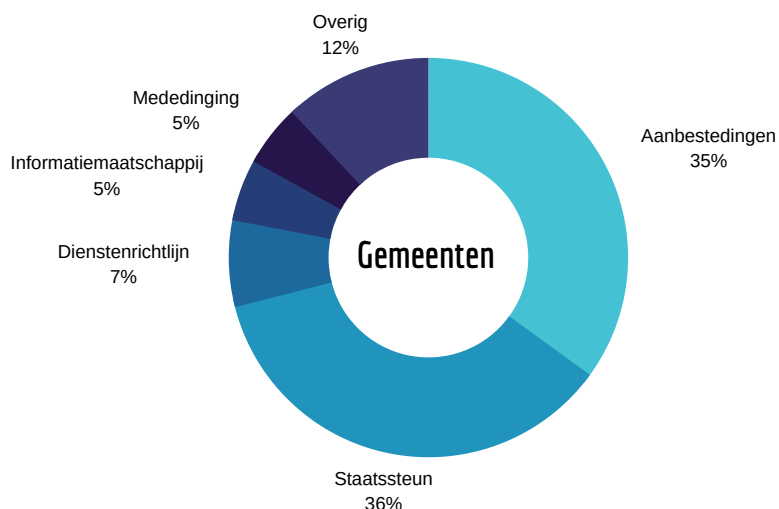
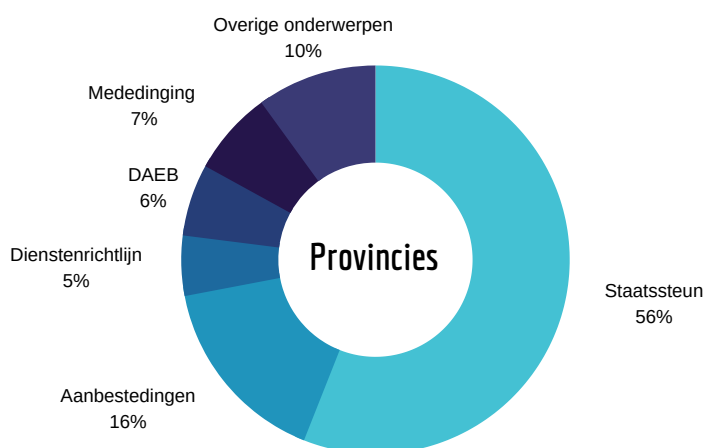

VRAGEN PER ONDERWERP (HELPDESK)*

*Bijna 10% van het totaal aantal van 589 vragen heeft betrekking op meer dan één beleidsdossier.

Overige onderwerpen: Brexit, DAEB, duurzaamheid, milieu en klimaat, Europees recht en beleid decentraal, regionaal beleid en structuurfondsen, vrij verkeer, werkgelegenheid en sociaal beleid, vervoer, cultuur, onderwijs en jeugd.

Waar gingen de vragen over?

Bekijk de beleidsthema's vanaf pagina 25 voor een uitgebreide uitwerking.

UITGELICHT: HELPDESKVRAAG

Geachte heer/mevrouw,

Voorbeeld Helpdeskvraag

Per <DATUM> dienen voor onze organisatie de overeenkomsten ten behoeve van de inhuur van flexibele arbeid opnieuw Europees te zijn aanbesteed. Mede gelet op het feit dat dit terrein hoogst actueel is (DBA, WAB, et cetera), wil onze organisatie nu alvast met de voorbereidingen beginnen.

In dit verband heb ik een aantal vragen en overwegingen voor u, waarbij ik me op de inhuur van flexibele arbeid, met gebruik van brokerdienstverlening, concentreer:

- Het in mededinging Europees aanbesteden van brokerdienstverlening maakt mijns inziens die dienstverlening op zichzelf wel rechtmatig, maar dit geldt niet automatisch voor de inzetten/nadere overeenkomsten.
- Indien wij Europees moeten gaan aanbesteden, dienen de nadere overeenkomsten dan ook te voldoen aan hetgeen in de Gids Proportionaliteit is bepaald aangaande drempelbedragen en geïndiceerde procedures? Of is dit te kort door de bocht?
- Mocht het niet te kort door de bocht zijn, dan ontstaat er voor onze organisatie mogelijk een materieel probleem. Als we uitgaan van een gemiddeld uurtarief van € 100,-, bedragen de kosten zo'n €15.000,- euro per maand per inzet. Veel van deze inzetten zijn namelijk fulltime (36 uur per week).
- Zou dit probleem op een of andere wijze ondervangen te zijn door de aanbesteding op een bepaalde wijze in te richten? Zou hierbij bijvoorbeeld rechtmatig gebruik kunnen worden gemaakt van het instrument raamovereenkomsten?
- Anticiperend op de ontwikkelingen ingevolge de Wet DBA, zijn inzetten van langer dan twee jaar in beginsel volgens mij niet mogelijk. Kan onze organisatie hier ingevolge Europese aanbestedingsregels, staatssteunregels en mededingingsregels gevolgen van gaan ondervinden?

Kortom, vragen te over.

Vriendelijke groet en dank,
<Naam vragensteller>

Uitgelicht: actueel Europa decentraal

"Onderwerpen als aanbesteden en staatssteun worden elk jaar veel opgezocht op onze website. Daarnaast zijn er elk jaar weer andere stijgers in populariteit. Zo waren bezoekers in 2018 en 2019 veel op zoek naar informatie over de Algemene Verordening Gegevensbescherming, steeg de interesse in de Dienstenrichtlijn naar aanleiding van onder andere de zaak Visser Vastgoed en bekeken veel mensen onze updates over de Europese verkiezingen het afgelopen jaar. Door onze websitebezoekdata en ons uitgebreide netwerk (Praktijkraad, contacten in Brussel, bij de Nederlandse koepels en decentrale overheden) weten we wat er speelt en gaat spelen, zodat we op de juiste momenten de decentrale overheden kunnen helpen met de informatie die ze op dat moment nodig hebben."

Door: Esther van der Werf, communicatieadviseur

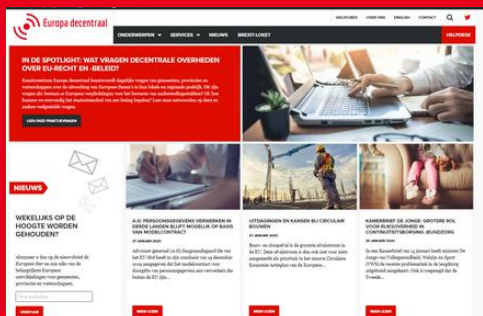
WEBSITE EUROPADECENTRAAL.NL

Top 5 best bekeken nieuwsberichten in 2019:

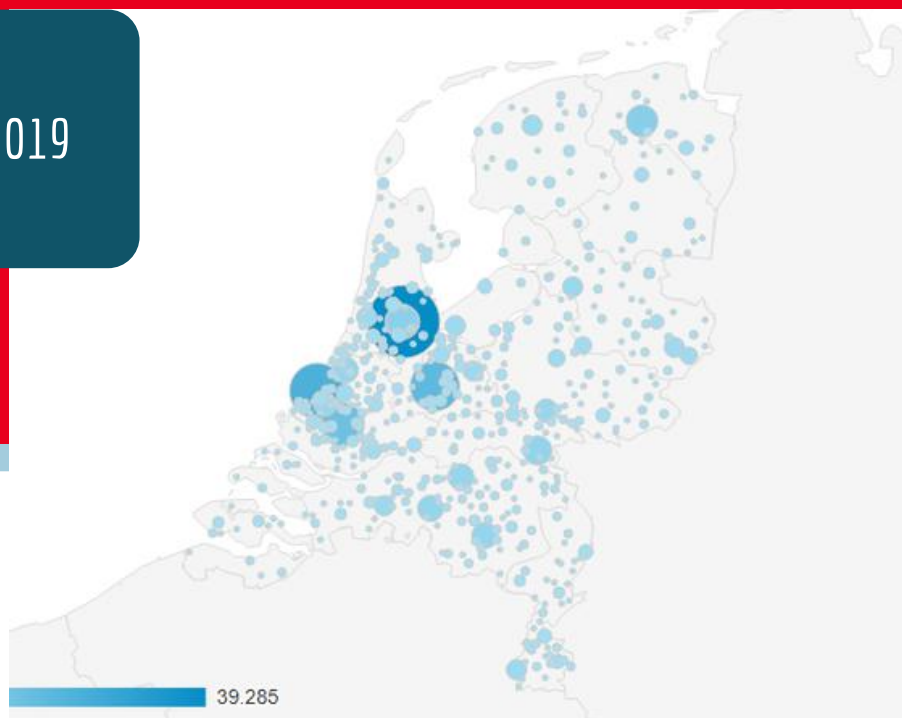
1. Nieuwe drempelbedragen Europese aanbestedingen
2. Laatste EP-peilingen voor Europese verkiezingen
3. Digitale versie uniform Europees aanbestedingsdocument beschikbaar
4. AVG deel III: verwerker, verwerkingsverantwoordelijke en verwerkers-overeenkomst
5. De toepassing van de Dienstenrichtlijn in vier recente uitspraken

Top 5 best bekeken onderwerppagina's in 2019:

1. Voorwaarden de-minimis
2. Algemene Groepsvrijstellingsverordening
3. Drempelwaarden
4. Aanbestedingsrichtlijnen | rechtsstreekse werking
5. Grondbeginselen vrij verkeer

Totaal 898.834
Paginaweergaven in 2019

Vanuit welke plaatsen werd de website bezocht?

1

Wanneer kunnen inwoners een beroep doen op de Verordening openbare documenten?

2

Kan een onderhands gegunde opdracht achteraf worden vernietigd bij de rechter?

3

Wat is een BNC-fiche? En hoe komt deze tot stand?

43 Praktijkvragen

PRAKTIJKVRAAG

Met de Praktijkvragen beantwoordt Europa decentraal praktijkgerichte vragen die vaak gesteld worden, actueel zijn of extra aandacht verdienen. Wekelijks wordt één vraag, geheel geanonimiseerd, uit de praktijk van een provincie, gemeente of waterschap beantwoord en vervolgens via de website en nieuwsbrief de Europese Ster verspreid. In 2019 zijn er 43 praktijkvragen gepubliceerd.

Bekijk alle praktijkvragen van 2019 in de EU Dichtbij

EURREST

Een aantal keer per jaar verschijnt in de Europese Ster en op de website het EURrest. In de rubriek EURrest attendeert Europa decentraal decentrale overheden op actuele ontwikkelingen in de Europese jurisprudentie. Het EURrest legt het betreffende arrest van het Europese Hof van Justitie verder uit en gaat in op de impact ervan voor de dagelijkse praktijk van decentrale overheden.

8 EURresten gepubliceerd

op de website

Best gelezen EURresten

1

Kan er later worden aangesloten bij een niet ondertekende raamovereenkomst?

2

Mogen er voorwaarden worden gesteld aan een inbesteding?

3

Kunnen reeds verleende subsidies automatisch worden aangemerkt als bestaande steun bij de liberalisering van een bepaalde markt?

NIEUWSBRIEF

Europa decentraal houdt 2.300 medewerkers van decentrale overheden wekelijks op de hoogte van de belangrijkste Europese ontwikkelingen via de digitale nieuwsbrief 'de Europese Ster'. Het kenniscentrum verstuurt de Europese Ster sinds 2003 samen met het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel.

"De Europese Ster, de gezamenlijke nieuwsbrief van Europa decentraal en het Huis van de Nederlandse Provincies is een belangrijk communicatiemiddel om Europese zaken inzichtelijk te maken voor decentrale overheden. De verschillende expertises binnen onze twee organisaties vullen elkaar perfect aan, wat wekelijks resulteert in een divers en informatief aanbod in de Europese Ster. Het HNP ziet ernaar uit om de fijne en doeltreffende samenwerking in de komende jaren voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren."

Marieke ter Horst - Communication Officer HNP

Uitgelicht: Speciale editie Europese Ster

Naast de EU-wijzer op de website van Europa decentraal wordt er ook elk kwartaal een speciale editie van de Europese Ster uitgebracht waarin aandacht wordt gegeven aan een van de prioritaire onderwerpen van de EU-wijzer. Hiervoor worden onder andere interviews afgenomen met bestuurders en ambtenaren die zich met deze onderwerpen bezig houden. De eerste editie over energie is op 21 mei uitgekomen. Hierin zijn interviews opgenomen met Tjisse Stelpstra (gedeputeerde provincie Drenthe) en met betrokkenen bij het project SEREH (Smart Energy Region Emmen-Haren).

Door Jos Pees, adviseur Kenniscentrum Europa decentraal

42 nieuwsbrieven verstuurd
2.300 abonnees

De medewerkers van Kenniscentrum Europa decentraal vertegenwoordigen gezamenlijk bijna 16.000 uren aan dienstverlening.

Oftewel, een kostenpost van bijna € 2 miljoen als deze uren extern ingekocht zouden moeten worden (op basis van een uurtarief van €125,00 ex. btw).

15.800 uren

De voordelen van Kenniscentrum Europa decentraal:

- ✓ Onafhankelijke, anonieme en feitelijke Helpdesk
- ✓ Shared-service-model
- ✓ Uniformiteit in de uitwerking van vraagstukken
- ✓ Toegang tot stakeholders
- ✓ Landelijke, zelfs Europese dekking
- ✓ Onze successen stralen af op Nederland als geheel, niet op een individueel kantoor

PUBLICATIES

Factsheet: Europese verkiezingsprogramma's

In deze factsheet van de VNG en Europa decentraal worden de populairste verkiezingsthema's en standpunten van partijen op een rijtje gezet, die mogelijk ook van invloed zijn op decentraal niveau.

Aanbesteden in de praktijk: CPV-codes

Een publicatie met uitleg over de Common Procurement Vocabulary (CPV): de gemeenschappelijke woordenlijst voor overheidsopdrachten en het gebruik hiervan in de praktijk.

Handleiding SANI

Een gebruikershandleiding voor de kennisgevingsprocedure voor gebruik van de AGVV of LVV

EU Dichtbij 2018
(bundel met alle
Praktijkvragen van
2018)

Jaarverslag &
Signalenjaarrapportage
2018

Halfjaarverslagen gemeenten,
provincies en waterschappen

Aan meegewerkt:

- Handreiking Dienstenrichtlijn
- Impactanalyse VNG: Single Digital Gateway
- Voorlichtingsmateriaal Wet Markt & Overheid ACM
- Reiswijzer gebiedsontwikkeling

ARTIKEL EN BIJDRAGEN IN EXTERNE MEDIA

Verder verschenen in 2019 onder andere artikelen van en over het kenniscentrum in:

- Tijdschrift voor Staatssteun | *Decentrale overheden benutten staatssteunregels steeds beter* | Januari
Door Paul Zondag & Marieke Merkus
- Tijdschrift voor Staatssteun | *Jurisprudentierubriek Wet Markt & Overheid* | Mei
Door Juliëtte Fredriksz
- Tijdschrift voor Staatssteun | *De modernisering van de staatssteunregels; een paradoxale beweging?* | November
Door Paul Zondag & Marieke Merkus
- Tijdschrift voor Staatssteun | *Jurisprudentierubriek Wet Markt & Overheid* | November
Door Juliëtte Fredriksz
- Tijdschrift voor Aanbesteden | *Registerinbestedingsverplichtingen* | April
Door Ann-Marie Kühler
- Stadszaken.nl | *Wat staat er voor de stad op het spel bij de Europese verkiezingen* | Mei
- Christen Democratische Verkenningen | *Interview Fenna Pols: 'Klemmende regels komen niet enkel uit EU'* | Juni

SIGNALERINGSLOKET

Soms blijkt Europese regelgeving of beleid in de praktijk lastig of niet uitvoerbaar. Zulke knelpunten ('signalen') kunnen decentrale overheden, ministeries of andere overheidsorganen melden bij het Signaleringsloket van Europa decentraal. Echter, vaak komen dergelijke knelpunten ook naar voren in de vragen die door decentrale overheden via de helpdesk van Europa decentraal zijn ingediend.

De signalen worden jaarlijks gerapporteerd. Niet alleen juridische en beleidsmatige signalen worden geregistreerd, maar ook trends. Zie de rapportage voor meer informatie over de signalen.

Daarnaast wordt signalerende input verstrekt via Praktijkvragen, via het meedenken of meeschrijven aan (aanstaande) publicaties of via inbreng aan BNC (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen)-fiches aan BZK en koepels. In 2019 werd op een breed scala onderwerpen signalerende input gegeven, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, energie, aanbesteden, staatssteun, DAEB, Better Regulation, REFIT en Brexit.

Voorbeeld van een signaal

Op het gebied van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) lopen decentrale overheden bij samenwerkingsverbanden/gemeenschappelijke regelingen tegen deze vraag aan: wie is in het samenwerkingsverband de verwerker/verwerkingsverantwoordelijke, met wie moet er een verwerkersovereenkomst afgesloten, welke grondslag is er voor verwerking? Als suggestie voor een mogelijke oplossing voor dit knelpunt is meegegeven om met betrokken partijen een FAQ of handreiking op te stellen.

11 signalen en trends

BIJEENKOMSTEN

 370 vragen tijdens bijeenkomsten in 2019

Ook in 2019 konden decentrale overheden zich laten voorlichten tijdens tientallen bijeenkomsten en presentaties over diverse onderwerpen met betrekking tot Europees recht en beleid en gericht op Europabewustzijn. Deze werden door het kenniscentrum georganiseerd of in samenwerking met andere partijen. Ook was Europa decentraal veel aanwezig op evenementen als spreker of om input te leveren.

Een selectie van presentaties en events uit 2019

G4-trainees: kennismaking Europa decentraal en belang Europa voor gemeenten	23 januari
Presentatie bij het Ministerie van BZK: Brexit, deal of no deal, hoe bereid ik mij voor?	24 januari
Presentatie over Brexit aan de VNG	5 februari
Presentatie over circulaire economie bij Europabewustzijnsbijeenkomst Groningen & Drenthe	7 februari
Presentatie Brexit Interdepartementale Commissie Inkopen en Aanbesteden (ICIA)	21 februari
Staatssteunpresentatie Gemeente Velsen	15 maart
Presentatie AVG bij VNG Belastingconferentie	8 april
Presentatie Brexit bij Vakberaad Europees Recht voor provinciejuristen	9 april
Presentatie aan EU-groep gemeente Amsterdam	11 april
Bezoek Zweedse National Agency for Public Procurement met interesse om een soortgelijk kenniscentrum op te zetten	11 april
Europees verkiezingsdebat in samenwerking met de VNG	24 april
Kennisdeling Nationaal Programma Groningen met als doel gemeenten aanbestedingsproof te maken (i.s.m. BZK)	25 april
Presentatie jaarverslag KED aan VNG (op zeepkist)	7 mei
Werken met Europa-borrel (deze editie werd georganiseerd door de vertegenwoordiging van het EP)	8 mei
Ondersteuning op het gebied van aanbesteden aan Rob Jonkman tijdens Kennis- en praktijkdagen sociaal domein	15 mei
Presentatie over aanbesteden bij stuurgroep verantwoording Sociaal Domein (met vertegenwoordigers van VWS, NBA, PWC, VNG, IPO en BZK)	20 mei
Presentatie jaarverslag KED bij actualiteitenuur IPO	21 mei
Presentatie staatssteun Hoeksche Waard	21 mei
Presentatie circulaire economie voor Interreg-project CircPro	21 mei
Deelname PIANOo Jaarcongres	6 juni
Deelname discussies Localism Summit ECR-fractie van Comité van de Regio's	7 juni
Presentatie VNG-trainees over Europa decentraal en het belang van Europa	7 juni
Presentatie over aanbesteden tijdens kennissessie NEVI Publiek Gemeente Zoetermeer	20 juni
Presentaties staatssteun en aanbesteden tijdens Regiodagen gemeentefinanciën	27 juni - 2 juli
Presentatie Brexit, Dienstenrichtlijn en Beter Regelgeving gemeente Den Haag	5 september
Presentatie duurzaam aanbesteden tijdens praktijksessie pilot aardgasvrije scholen	10, 17 en 18 sept
Presentatie staatssteun BAR-organisatie	17 september
Presentatie duurzaam aanbesteden tijdens praktijksessie pilot aardgasvrije scholen	18 september
Presentatie aanbesteden Etten-Leur	26 september
Stand/live-helpdesk Brexit-lunchbijeenkomst provincie Zuid-Holland	3 oktober
Presentatie subsidies in relatie tot aanbestedingsverplichting	15 oktober
Stand/live-helpdesk op de Dag van de Stad	28 oktober
Bijeenkomst Wet M&O, staatssteun en aanbesteden voor decentrale overheden in samenwerking met de ACM	29 oktober
Presentatie Dienstenrichtlijn en schaarse vergunningen gemeente Haarlem	30 oktober
Presentatie Europabewuste overheidsprofessional tijdens Juridische 2-Daagse	11 november
Presentatie Europabewuste overheidsprofessional gemeente Waadhoeke	20 november
Presentatie Dienstenrichtlijn - WOI-overleg (ambtelijke werkgroep openbare inrichting)	31 november
Presentatie met VNG over de Dienstenrichtlijn, en Notificatierichtlijn en de gevolgen van de uitspraak Visser Vastgoed (Appingedam) voor de decentrale praktijk	12 december

(Kennisdelings)overleggen

Interdepartementaal Staatssteun Overleg	Elke maand	Vakgroep sociaal domein	Een keer in 2019
Overleg Coördinatiepunt Staatssteun voor Decentrale Overheden	Elke week	Staatssteunoverleg Management Autoriteiten	Een keer in 2019
BZK EU-overleg	Elke week	Bijeenkomst stuurgroep verantwoording (soc. domein, aanbesteden)	Een keer in 2019
Afstemoverleg EU-strategie aanbesteding en inkoop sociaal domein	6-wekelijks	Reiswijzer klankbordgroep	Een keer in 2019
Contactgroep EU Beter Regelgeving	6-wekelijks	Brexit-overleg decentrale overheden	Een keer in 2019
Landelijk Overleg Beter Aanbesteden	Drie keer in 2019	Aanbestedingsoverleg UvW/VNG/BZK	Diverse keren in 2019
PIANOo vakgroep juridisch	Drie keer in 2019	WG Aanbesteden Management Autoriteiten	Diverse keren in 2019
Vakberaad Europees Recht	Twee keer in 2019		

UITGELICHT: PRESENTATIES EN BIJeenKOMSTEN

Presentatieaanbod Kenniscentrum Europa decentraal:

Ook het afgelopen jaar ondervonden we dat er een grote interesse is in onze presentaties op locatie om een grote groep medewerkers tegelijkertijd op intensieve en interactieve wijze de belangrijkste ontwikkeling op het gebied van EU-recht en -beleid bij te brengen. Op basis van de ervaren behoefte, hebben wij een standaard presentatie-aanbod opgesteld die wij kosteloos op locatie kunnen verzorgen wanneer ervoor gezorgd wordt dat er minimaal 30 medewerkers van decentrale overheden aanwezig zijn.

Staatssteun

Na het bijwonen van deze presentatie bent u beter in staat om te signaleren wanneer u in uw werkzaamheden met staatssteun te maken krijgt en hoe u vervolgens te werk kunt gaan.

Aanbesteden

Wat zijn de meest geconstateerde fouten en red flags op het gebied van Europees aanbesteden? De juridisch adviseurs van Europa decentraal helpen u bij een juiste toepassing van Europees aanbestedingsrecht.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Waar moet u op letten bij het verwerken van persoonsgegevens? In deze presentatie wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste vereisten van de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming) en actuele ontwikkelingen voor decentrale overheden.

Europabewuste overheidsprofessional

Welke Europese wetgeving is echt belangrijk voor uw dagelijkse praktijk? En hoe blijft u op de hoogte van essentiële jurisprudentie? Dat komt aan bod tijdens deze presentatie.

Uitgelicht: Verkiezingsdebat VNG en Europa decentraal | 24 april 2019

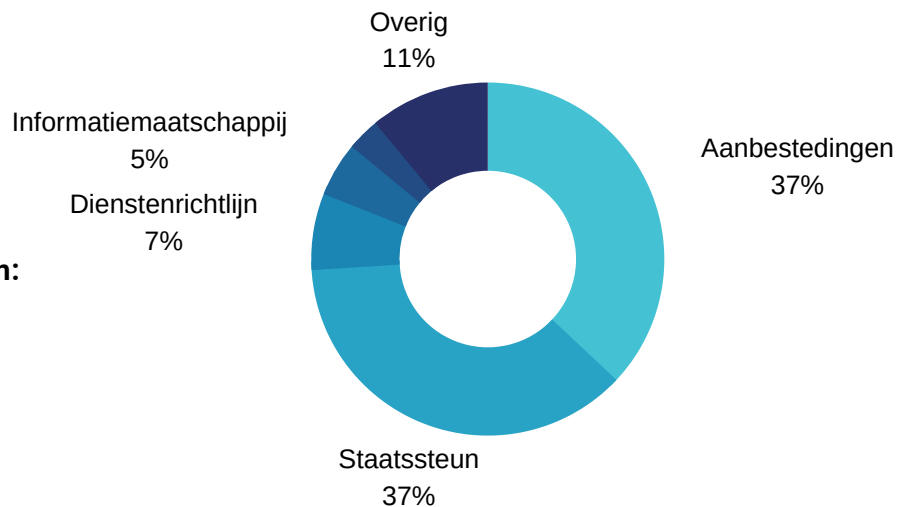
In aanloop naar de Europese verkiezingen van 23-26 mei 2019 organiseerden de VNG en Kenniscentrum Europa decentraal op 24 april 2019 een verkiezingsdebat. Tijdens dit debat gingen de Nederlandse kandidaat-Europarlementariërs, van de verschillende politieke partijen, in gesprek met gemeentelijke bestuurders over de Europese kaders en context van lokale vraagstukken en maatschappelijke opgaven.

Europa decentraal internationaal

Europa decentraal verheugt zich ook in toenemende internationale belangstelling. Zo bezocht in 2019 een Zweedse delegatie van het Nationale Aanbestedingsagentschap het kenniscentrum om ervaringen uit te wisselen. Daarnaast waren medewerkers van Europa decentraal in 2019 in het buitenland te gast om inhoudelijke presentaties over het concept Kenniscentrum Europa decentraal te geven dan wel om vanuit de praktijk van het kenniscentrum op inhoudelijke onderwerpen input te verzorgen. Bijvoorbeeld in Venetië (spreker in panel over subsidiariteit bij studiedag ECR-groep van het Europese Comité van de Regio's), Rome (deelname aan 9e Subsidiariteits Conferentie van het Comité van de Regio's), Sevilla (presentatie circulaire economie en Europese fondsen) en Berlijn (presentatie staatssteun en infrastructurele projecten).

WAT DOEN WE VOOR DE GEMEENTEN?

Beantwoorden van diverse Helpdeskvragen van gemeenten:

Informatievoorziening over relevante onderwerpen via de website, nieuwsbrief en publicaties:

- Kabinet stuurt aan op meer samenwerking en uniformering in het gedecentraliseerde jeugdzorgstelsel
- Autoriteit Persoonsgegevens legt vast wanneer DPIA verplicht is
- Europese drempelbedragen aanbestedingen voor 2020-2021 gaan omlaag

Uitgewerkte vragen uit de praktijk van gemeenten (Praktijkvraag), zoals:

- Moet onze gemeente rekening houden met de Dienstenrichtlijn bij het instellen van een vuurwerkverbod?
- Bestaan er Europese verplichtingen voor het bewaren van aanbestedingsstukken?

Projecten:

Gemeenten kunnen kosteloos gebruikmaken van tools en informatie uit projecten van Europa decentraal, zoals:

- Brexit Impact Scan voor gemeenten
- BRIGHT-tool
- Survey report van het Urban Agenda-project

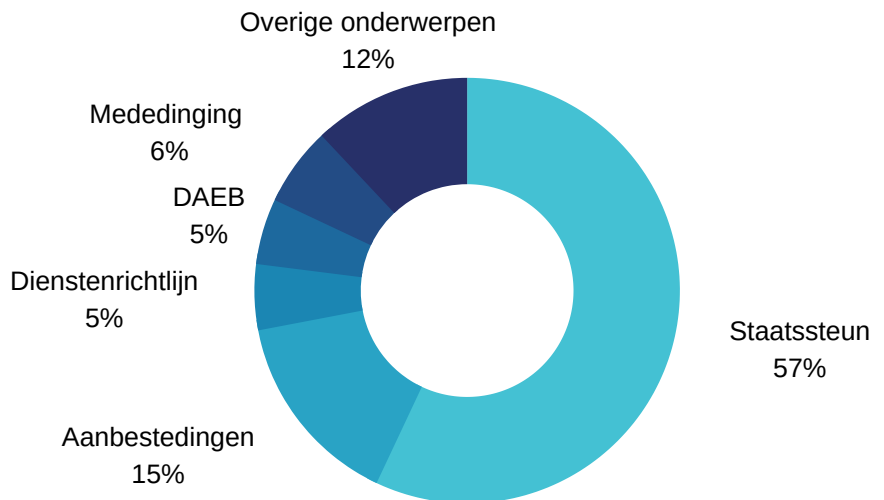
Kennisdeling:
bij gemeenten, vakberaden
en werkgroepen

Staatssteun Calculator:

Ook gemeenten kunnen vanaf nu kosteloos gebruikmaken van onze staatssteuntool waarmee u gemakkelijk het BSE berekent door het invoeren van een aantal waarden.

WAT DOEN WE VOOR DE PROVINCIES?

Beantwoorden van diverse Helpdeskvragen van provincies:

Informatievoorziening over relevante onderwerpen via de website, nieuwsbrief en publicaties:

- Speciale landbouweditie van de Europese Ster voor provincies
- Nieuwsbericht: EU-landbouwbeleid: de huidige stand van zaken
- Europese Green Deal: wat wil de nieuwe Commissie de komende tijd bereiken?
- Stikstofproblematiek: eerste oplossingen kabinet

Uitgewerkte vragen uit de praktijk van provincies (Praktijkvraag), zoals:

Wat betekenen de stikstofuitspraken voor de agrarische sector?

Projecten:

Provincies kunnen kosteloos gebruikmaken van tools en informatie uit projecten van Europa decentraal, zoals:

- EU-wijzer voor provincies (voorheen: MiliEUverkenner)
- Brexit Impact Scan voor provincies
- BRIGHT-tool
- Survey report van het Urban Agenda-project

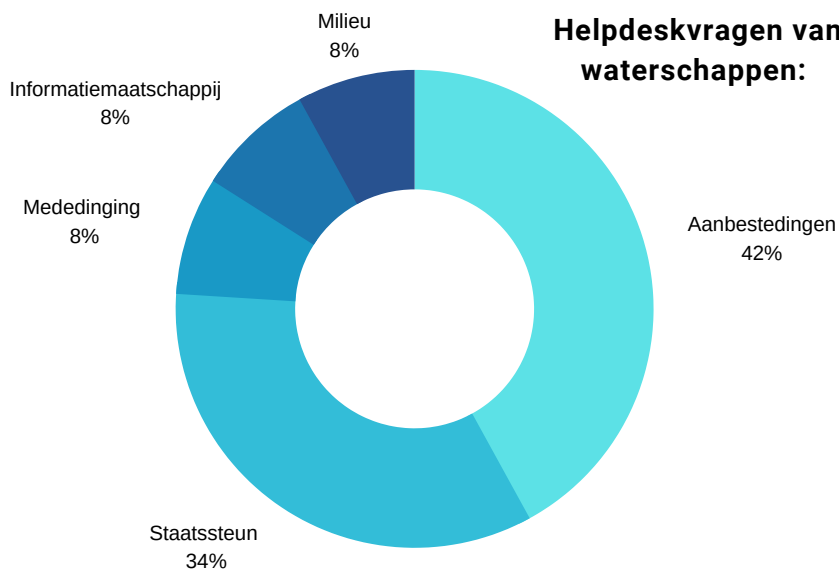
Kennisdeling:
bij provincies, vakberaden
en werkgroepen

Staatssteun Calculator:

Ook provincies kunnen vanaf nu kosteloos gebruikmaken van onze staatssteuntool waarmee u gemakkelijk het BSE berekent door het invoeren van een aantal waarden.

WAT DOEN WE VOOR DE WATERSCHAPPEN?

Beantwoorden van diverse Helpdeskvragen van waterschappen:

Kennisuitwisseling:

- Structureel overleg met Bureau Brussel en de UvW voor kennisuitwisseling en afstemming
- Verschillende werkbezoeken met/bij waterschappen ten behoeve van kennisuitwisseling.

Informatievoorziening over relevante onderwerpen via de website, nieuwsbrief en publicaties:

- Subsidie voor het winnen van grondstoffen uit stedelijk bioafval en afvalwater
- Wetgevingsoverleg water en de Kaderrichtlijn water
- Europese drempelbedragen aanbestedingen voor 2020-2021 gaan omlaag
- Stikstofproblematiek: eerste oplossingen kabinet

Uitgewerkte vragen uit de praktijk van waterschappen (Praktijkvraag):

- Als een waterschap zich wil inzetten om bij de uitvoering van overheidsopdrachten innovatie en onderzoek te bevorderen, is het innovatiepartnerschap dan een geschikte procedure om vernieuwing te stimuleren en waar moet een waterschap bij deze nieuwe procedure op letten?
- Geldt de lex silencio positivo voor een watervergunning op grond van de keur?
- Bestaat er een risico op staatssteun bij openbare infrastructuurprojecten in een PPS-verband?

Projecten:

Waterschappen kunnen kosteloos gebruikmaken van tools en informatie uit projecten van Europa decentraal, zoals:

- Brexit Impact Scan voor waterschappen
- BRIGHT-tool
- Survey report van het Urban Agenda-project

BELEIDSTHEMA'S

Op de volgende pagina's geven wij een overzicht van ontwikkelingen in 2019 op het gebied van staatssteun, aanbesteden, informatiemaatschappij, Brexit en de Dienstenrichtlijn.

AANBESTEDINGEN

Ook in 2019 volgde Kenniscentrum Europa decentraal het aanbestedingsnieuws en de Europese jurisprudentie op de voet, en hield decentrale overheden up-to-date via haar website. Onze Praktijkvraag 'Kan een onderhands gegunde opdracht achteraf worden vernietigd bij de rechter?' was de op-een-na-best gelezen Praktijkvraag van 2019. Verder gaf Europa decentraal diverse presentaties, waaronder zes aanbestedingspresentaties tijdens de Regiodagen Gemeentefinanciën. Daarnaast heeft KED het ministerie van BZK ondersteund in de voorlichting naar gemeenten over het onderzoek dat BZK heeft laten verrichten naar de accountantscontroles bij gemeenten en naar de onderliggende redenen die accountants hebben om op het gebied van naleving van de aanbestedingsregels tot niet goedkeurende accountantsverklaringen te komen. Bevindingen van accountants en de volgens het onderzoeksrapport meest gemaakte fouten rondom inkoop en aanbesteden werden in deze voorlichting meegenomen. Zo werd deze actualiteit onder meer verwerkt in de standaard aanbestedingspresentatie die het KED kosteloos op locatie aan de doelgroep kan aanbieden. Door het verzorgen van deze presentaties hoopt het kenniscentrum er, in samenwerking met BZK, voor te zorgen dat decentrale overheden met minder afkeurende accountantsverklaringen en andere consequenties te maken krijgen.

ONTWIKKELINGEN IN 2019

In 2019 is de Actieagenda van het traject Beter Aanbesteden op succesvolle wijze afgerond. Hoewel het gesprek tussen het bedrijfsleven en de overheid op gang is gebracht erkent staatssecretaris Keijzer dat er nog veel te verbeteren valt. Om deze reden krijgt het Beter Aanbesteden initiatief een vervolg.

Rechtsbescherming in de aanbestedingspraktijk blijft een heikel punt. Naar aanleiding van verschillende moties en Kamervragen heeft het ministerie een aantal beleidsmaatregelen voorgesteld, die na kritiek al deels zijn bijgesteld. Het komende jaar zal er onder meer aandacht uitgaan naar klachtafhandeling op lokaal niveau, de rol van de Commissie van Aanbestedingsexperts en rechtsverwerking (Grossmann).

Het Hof van Justitie van de EU heeft in haar jurisprudentie onder andere duidelijkheid gebracht over toegestane beperkingen aan het beroep op onderaannemers bij aanbestedingen en de (on)mogelijkheid tot automatische uitsluiting van deze partijen. Een andere uitspraak van het Europese Hof van Justitie biedt aanbestedende diensten ruimte om voorwaarden te stellen bij quasi-inbesteding (verticale samenwerking) en verschaft inzicht binnen welke grenzen dit mogelijk is.

SOCIAAL DOMEIN

Minister De Jonge van het ministerie van VWS zette zich het afgelopen jaar in om aanbesteden in het sociaal domein te vereenvoudigen. Een wijziging in de Jeugdwet en de Wmo 2015 ten aanzien van de "gunning" van overheidsopdrachten moet dit mogelijk maken. In 2020 zal hier door het ministerie verdere opvolging aan worden gegeven in de vorm van een handreiking die de nieuwe procedure uitwerkt.

In 2021 worden gemeenten verantwoordelijk voor het inkopen van inburgeringscursussen voor hun inwoners. In beginsel kan hier worden gekozen uit bijvoorbeeld een open house-model, een subsidie of aanbestedingsprocedure. Kenniscentrum Europa decentraal heeft gemeenten middels nieuwsberichten geïnformeerd over de aanstaande veranderingen.

WAT VOOR VRAGEN STELDE DE DOELGROEP?

- Geldt er een aanbestedingsplicht?
- Moeten we opnieuw aanbesteden?
- Kan de overheidsopdracht worden verlengd?
- Is er sprake van een subsidie, dan wel een overheidsopdracht?
- Is er sprake van een concessie?
- Is er sprake van een werk, levering of (SAS-)dienst?
- Is er sprake van één of meerdere opdrachten?
- Hoe moet onze organisatie handelen bij de inhuur van personeel/detachering?
- Is er sprake van wezenlijke wijziging?
- Welke CPV-code moet worden gekozen?
- Op welke wijze dient de waardebeoordeling van een opdracht (of raamovereenkomst) plaats te vinden?
- Wanneer kan er een procedure mogelijkheden tot onderhandelingen worden toegepast?
- Is onze voorgenomen inbestedingsconstructie op de juiste wijze vormgegeven?
- Welke voorwaarden gelden er bij de toepassing van het open house systeem in het sociaal domein?
- Welke aanbestedingsregels gelden bij gebiedsontwikkeling?
- Hoe werken aanbestedingsregels bij publieke samenwerking?

"Via de helpdesk worden regelmatig vragen gesteld met betrekking tot de toepassing van de aanbestedingsregels bij de inkoop van ICT. Kunnen overeenkomsten met de zittende leverancier rechtmatig worden verlengd? Welke legitieme maatregelen kunnen gemeenten nemen om een zogenaamde "vendor lock" te voorkomen? Kenniscentrum Europa decentraal denkt vanuit de helpdesk mee waar gemeenten op moeten letten bij dergelijke lastige kwesties."

Marieke Merkus, Juridisch adviseur Kenniscentrum Europa decentraal

MEEST BEZOCHT OP DE WEBSITE

- Drempelbedragen
- Aanbestedingsrichtlijnen en rechtstreekse werking
- Werk, levering of dienst?
- Inbesteden
- CPV
- Aanbesteden in speciale sectoren
- Aanbesteden in het sociaal domein

STAATSSTEUN

In 2019 is de Europese Commissie gestart met het evalueren van de Europese staatssteunregels uit het State Aid Modernisation (SAM)-pakket en het inschatten van de mogelijkheden voor vernieuwing van het regelgevingskader. De openbare consultaties zijn geweest, maar de andere onderdelen van de evaluatie, zoals diverse studies en onderzoeken, worden nog uitgevoerd. Verder heeft het Hof van Justitie van de EU voor decentrale overheden relevante prejudiciële vragen beantwoord in een zaak omtrent onrechtmatig verkregen staatssteun op basis van de Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV). De Europese rechter oordeelde dat de nationale autoriteiten inderdaad verplicht zijn de steun met rente terug te vorderen en dat er sprake moet zijn van een stimulerend effect.

Europa decentraal bood ook in 2019 praktische informatie op het gebied van staatssteun. Zo publiceerde het kenniscentrum goed gelezen Praktijkvragen als 'Waar moet u op letten bij het gebruik van de de-minimisverordening als u steun wilt verlenen?' en 'Kan een gemeente participeren in de aanleg van een zonne(panelen)park zonder de mededingingsregels te overtreden?'. Daarnaast ontwikkelde Europa decentraal de Staatssteun Calculator waarmee eenvoudig het steunelement (rentevoordeel) van staatssteun berekend kan worden. Ook is er meegeschreven aan de handleiding AGVV die is gepubliceerd en heeft het Kenniscentrum een check uitgevoerd van de Europeesrechtelijke bepalingen bij het opstellen van een nieuwe modelverordening van de gemeentelijke ASV. Verder werden er in 2019 presentaties bij decentrale overheden door het hele land gegeven, en tijdens de Regiodagen Gemeentefinanciën. Ook gaf het kenniscentrum een staatssteuntoelichting tijdens een voorlichtingsbijeenkomst over de Wet Markt & Overheid in samenwerking met de ACM.

DIENSTVERLENING

VOORUITBLIK

"Gezien bepaalde ontwikkelingen in 2019 is de verwachting voor 2020 dat er meer vragen komen ten aanzien van duurzaamheid, mede gelet op de Europese Green Deal, de Regionale Energiestrategie, het Programma aardgasvrije wijken en overige ontwikkelingen waar dit uit kan voortvloeien."

Paul Zondag, Adviseur

MEEST BEVRAAGDE ONDERWERPEN

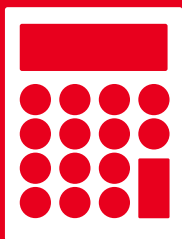
- Toepassingsmogelijkheden staatssteunvrijstellingen (AGVV/LGVV/de-minimis)
- Verlenging steunkaders (plus wijziging vanaf 2020)
- Financiering tussen verschillende bestuursorganen
- Staatssteun in het sociaal domein
- Projecten/cluster in het kader van onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I)
- Revolverend financieren
- Energietransitie (bijvoorbeeld aanleg van warmte), milieu en duurzaamheid
- Berekenen steunelement bij lening/garantie
- Ruimtelijke ordening (wijziging bestemmingsplannen/onrendabele top)
- De uitgangspunten van vastgoed- of grondtransacties
- Middenhuur en sociale woningbouw
- Evenementen met betrekking tot cultuur en sport
- Beïnvloeding handelsverkeer (lokaal effect)
- Onderwijs/opleidingssteun

MEEST BEZOCHT OP DE WEBSITE

- De-minimissteun: voorwaarden
- Vrijstellingen en Algemene Groepsvrijstellingsverordening
- Criteria staatssteun
- Diensten van algemeen belang en staatssteun
- De-minimis landbouw
- Altmark-arrest
- Onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I)
- Staatssteun algemeen: wat is staatssteun?
- Vrijstellingen: checklists AGVV

STAATSSTEUNCALCULATOR

Gemeenten, provincies en waterschappen kunnen mogelijk staatssteun verlenen door een zachte lening te verstrekken aan een onderneming. Voor het bepalen van de hoogte van de staatssteun is niet het nominale bedrag van de lening het uitgangspunt, maar het rentevoordeel (steunelement) dat er wordt verkregen. Om het bepalen van het steunelement te vereenvoudigen heeft Kenniscentrum Europa decentraal een rekentool ontwikkeld. Hiermee kunnen decentrale overheden gemakkelijk het steunelement bepalen door het invullen van een aantal gegevens.

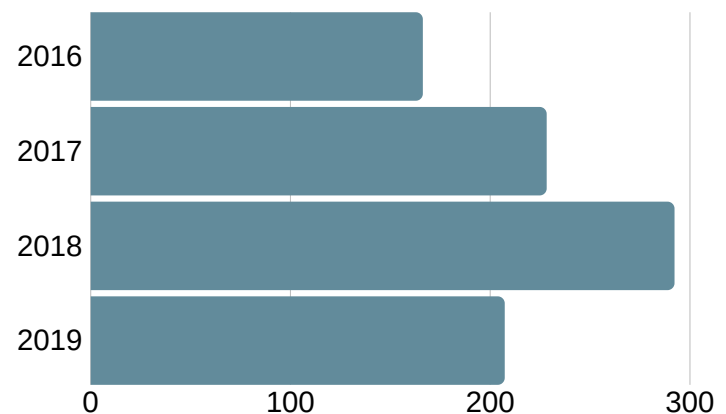
COÖRDINATIEPUNT STAATSSTEUN

Europa decentraal ondersteunt al sinds 2012 het Coördinatiepunt Staatssteun van het ministerie van BZK op het gebied van staatssteunrapportages en -kennisgevingen, en ontvangt hiervoor van het ministerie van BZK een aparte CSDO-subsidie. In 2019 is het totaal aantal kennisgevingen van decentrale overheden dat bij het Coördinatiepunt Staatssteun (CPS) van Europa decentraal werd gedaan, gedaald. Daarentegen werden wel meer regelingen (in plaats van voorheen individuele steunmaatregelen) kennisgegeven, hetgeen betekent dat de werkzaamheden die door het CPS verricht dienen te worden ter beoordeling van de kennisgeving min of meer evenredig tijdrovend zijn. Ook was sprake van stijging van het aantal staatssteunvragen, gerelateerd aan het doen van een kennisgeving. Om hierop te anticiperen en te proberen pro-actief dergelijke vragen af te kunnen vangen, werd onder meer de SANI handleiding gepubliceerd.

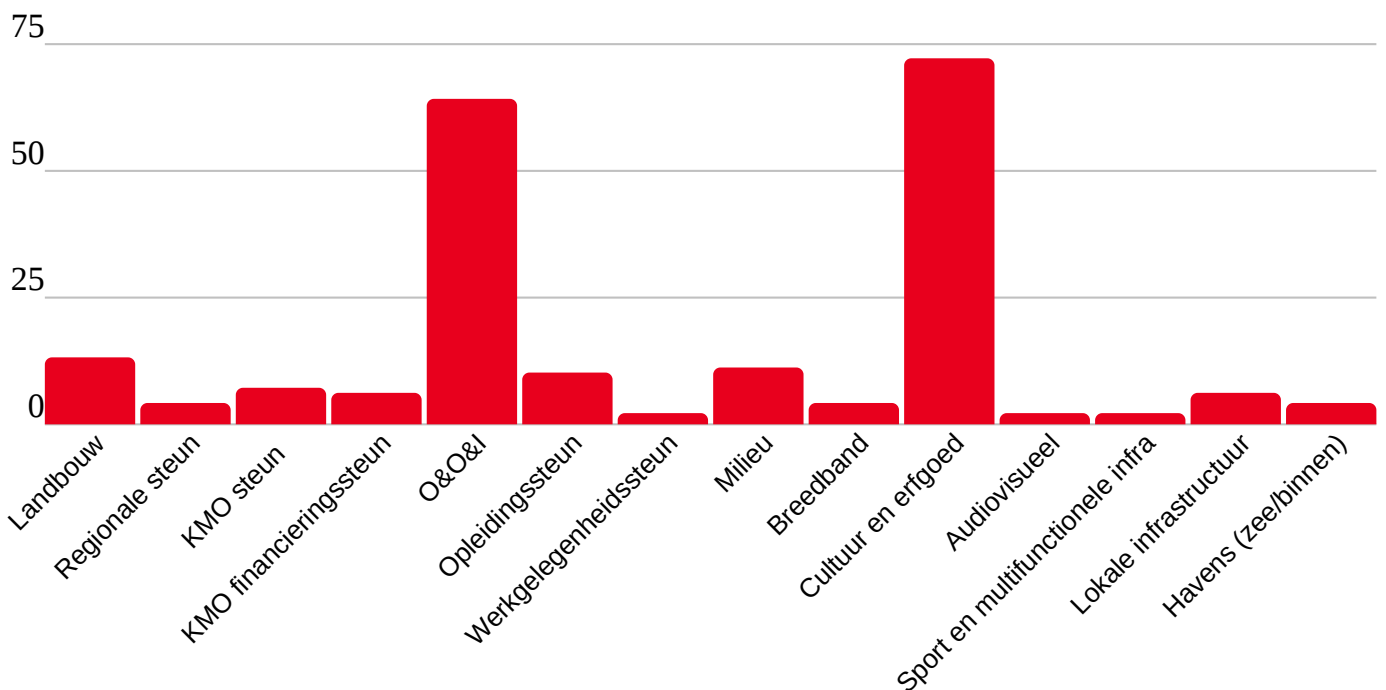
Bekijk de Kennisgevingen-barometer

TOTAAL AANTAL KENNISGEVINGEN PER JAAR

	2018	2019
GEMEENTEN	37	30
PROVINCIES	211	130
OVERIG	44	47

KENNISGEVINGEN PER ONDERWERP

INFORMATIEMAATSCHAPPIJ & PRIVACY

Ook ruim na het van toepassing worden van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) op 25 mei 2018 is de behoefte aan informatie over dit onderwerp nog groot en heeft Europa decentraal de doelgroep blijvend geïnformeerd over relevante ontwikkelingen. De informatie en nieuwsberichten staan wederom in de top 3 van best bezochte pagina's op de website. Zorg voor een goede omgang met persoonsgegevens blijft actueel voor decentrale overheden. De Autoriteit Persoonsgegevens kreeg steeds meer meldingen van datalekken binnen en deelde de eerste boete uit. In de helpdesk worden veel vragen gesteld over de juiste rechtsgrondslag van een verwerking van persoonsgegevens. Het kenniscentrum heeft daarom ook aandacht besteed aan de verschillende wetsvoorstellen om de verwerking van persoonsgegevens door overheidsorganisaties wettelijk vast te leggen of de rechtsgrondslag te versterken. Ook in 2020 blijft dit een relevant thema en worden verdere aanpassingen naar aanleiding van de evaluatie van de Uitvoeringswet AVG verwacht. Daarnaast berichtte Europa decentraal over andere ontwikkelingen zoals de Single Digital Gateway, Europese Toegankelijkheidsrichtlijn, Vrij verkeer van niet-persoonsgebonden gegevens, Hergebruik overheidsinformatie en de eIDAS-verordening. Ook ontwikkelde Europa decentraal een presentatie over de AVG die nu deel uitmaakt van het standaardpresentatieaanbod van het kenniscentrum. Decentrale overheden kunnen deze presentatie kosteloos op locatie aangeboden krijgen onder bepaalde voorwaarden.

MEEST BEVRAAGDE ONDERWERPEN

- Wanneer is iets een persoonsgegeven?
- Hoe bepalen we of er in ons geval sprake is van een verwerker of verwerkingsverantwoordelijke?
- Met welke partijen moet onze gemeenschappelijke regeling een verwerkersovereenkomst sluiten?
- Met welke partijen mogen wij deze persoonsgegevens delen?
- Wat is de impact van de Single Digital Gateway-verordening, de ePrivacy-verordening, de richtlijn European Economic Telecom Code en de herziening richtlijn hergebruik overheidsinformatie op decentrale overheden?
- Kan de onderlinge regeling, die tussen gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken moet worden gesloten, worden opgenomen in de tekst van de gemeenschappelijke regeling?
- Bestaat er een wettelijke grondslag of grondslag op basis van een taak van algemeen belang of openbaar gezag voor deze verwerking?
- Wat voor consequenties heeft het als het onze organisatie niet tijdig lukt de technische veranderingen van een Europese verordening zoals eIDAS of de Single Digital Gateway door te voeren?
- Wat is de verhouding tussen het recht op gegevenswissing en de archiveringsverplichting?
- Wat is de verhouding tussen een inzageverzoek op basis van de AVG en een Wob-verzoek?
- Moeten wij een kopie van de persoonsgegevens overleggen bij het voldoen aan een verzoek tot inzage?
- Wanneer mogen we bepaalde persoonsgegevens publiceren?
- Wanneer en op welke manier moeten we toestemming vragen voor deze gegevensverwerking?
- Kunnen wij nog persoonsgegevens opslaan in het VK na de Brexit?

- Gegevensbescherming en de AVG
- Verwerken van persoonsgegevens
- Rechtmatigheid en transparantie: toestemming
- eIDAS

- AVG: Toezicht en sancties
- AVG: Rechten van de betrokkene
- Privacy en het sociaal domein
- Meldplicht inbreuk persoonsgegevens

MEEST BEZOCHT OP DE WEBSITE

"Aandacht voor privacy en gegevensbescherming blijft een prioriteit in de publieke sector en daarmee ook voor Europa decentraal. De digitale overheid, met in het bijzonder databeveiliging, smart cities en samenwerkingsverbanden is ook een focuspunt van het toezicht van de Autoriteit Persoonsgegevens. Daarom richten we ons in 2020 ook op relevante Europese ontwikkelingen rondom bijvoorbeeld Artificial Intelligence (AI). Eind 2020 wordt het platform van de Single Digital Gateway gelanceerd. Decentrale overheden moeten de komende periode aan de slag met de informatie op hun overheidswebsites en het grensoverschrijdend toegankelijk maken van administratieve procedures. Ook staat afronding van de langverwachte cookie-verordening (de ePrivacy-verordening) nog steeds op de Europese agenda en volgen evaluaties van bijvoorbeeld de eIDAS verordening en de AVG."

Juliëtte Fredriksz, Juridisch adviseur

DIENSTENRICHTLIJN

In 2019 kwam de Raad van State met de langverwachte einduitspraak in de Appingedam-zaak. Kenniscentrum Europa decentraal hield decentrale overheden van dergelijke rechtspraak op de hoogte. Zo publiceerde het kenniscentrum een artikel over wat de einduitspraak voor gemeenten betekent en informeerde het over de toepassing van de Dienstenrichtlijn in andere recente zaken. Ook berichtte Europa decentraal over diverse praktische handvatten, zoals de leidraad risico-inventarisatie van Retailagenda en de handreiking Dienstenrichtlijn en ruimtelijke ordening van de ministeries van BZK en EZK. Aan die laatste werd ook een bijdrage geleverd. Aan het einde van het jaar verscheen een Praktijkvraag over de Dienstenrichtlijn en het instellen van een vuurwerkverbod door gemeenten. Een interessante Praktijkvraag voor waterschappen ging over de lex silencio positivo en of dit ook geldt voor een watervergunning op grond van keur. Verder gaf het kenniscentrum diverse presentaties over dit onderwerp, zoals bijvoorbeeld een presentatie over de Dienstenrichtlijn, Notificatierichtlijn en de gevolgen van de uitspraak Visser Vastgoed (Appingedam) voor de decentrale praktijk in samenwerking met de VNG bij de Europese Vrijhandelsorganisatie. In eigen land presenteerden we onder andere over de schaarse vergunningen en de Dienstenrichtlijn, een onderwerp dat gemeenten raakt als het gaat om standplaatsen en warenmarkten.

MEEST BEVRAAGDE ONDERWERPEN

- Wanneer geldt er een notificatieplicht?
- Hoe kunnen wij ons aansluiten op het IMI-systeem?
- Wat zijn de gevolgen van het arrest Visser Vastgoed Beleggingen voor decentrale overheden?
- Welke gevolgen brengt de Notificatierichtlijn mogelijk met zich mee?
- Welke economische activiteiten kwalificeren als dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn?
- Wanneer is er sprake van een schaarse vergunning?
- Op welke voorschriften is de Dienstenrichtlijn van toepassing?

- Nieuws: Uitspraak EU-Hof over Dienstenrichtlijn in Nederlandse zaken
- Praktijkvraag: Welke diensten vallen onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn?
- Praktijkvraag: De Dienstenrichtlijn en detailhandel in supermarkten
- Praktijkvraag: Moet de Dienstenrichtlijn in acht worden genomen bij een 'zuiver interne situatie'?
- Praktijkvraag: DAEB in relatie tot de Dienstenrichtlijn
- Nieuws: Handreiking Dienstenrichtlijn en ruimtelijke ordening
- Praktijkvraag: De Dienstenrichtlijn en de Lex Silencio Positivo
- Nieuws: Zuid-Holland moet verzoek tot ontheffing voor grootschalige sportwinkels opnieuw beoordelen in het licht van de Europese Dienstenrichtlijn
- Factsheet: Toetsen van voorschriften aan de Dienstenrichtlijn

MEEST BEZOCHT OP DE WEBSITE

Handreiking Dienstenrichtlijn en ruimtelijke ordening

In 2019 werkte Kenniscentrum Europa decentraal mee aan de Handreiking Dienstenrichtlijn en ruimtelijke ordening, een uitgave van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Overheden kunnen deze handreiking gebruiken om te toetsen en te motiveren of het brancheringsbeleid uit hun bestemmingsplan in lijn is met de Europese Dienstenrichtlijn.

BREXIT

In 2019 heeft Kenniscentrum Europa decentraal, op verzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Brexit Impact Scan voor overheden uitgebreid. Met deze uitbreiding kunnen, naast medeoverheden, ook andere overheidsorganisaties gebruikmaken van de impactscan. Voor decentrale overheden richt de impactscan zich op de thema's interne bedrijfsvoering, internationale samenwerking, burgers en lokale en regionale economie. In de scan doorlopen zij onderwerpen als ICT & digitale diensten en contracten. De Brexit kan bijvoorbeeld impact hebben op zaken als lopende en toekomstige contracten. Daarnaast doen decentrale overheden er goed aan te checken of er bijvoorbeeld ICT-bedrijven onder contract staan die servers huren in het VK.

STATISTIEKEN 2019

12 presentaties gegeven

De Brexit Impact Scan is 2.700 keer uitgevoerd

Het publiceren van 32 verschillende praktijkadviezen voor decentrale overheden in de impactscan en 6 Praktijkvragen

Unieke nieuwsbrief over Brexit voor decentrale overheden met 300 abonnees

- Inkoop: toeleveranciers
- Aanbesteding
- ICT & digitale diensten
- Inkoop: contracten
- Verkoop

- Dataopslag: persoonsgegevens
- Coördinatie voorbereiding bedrijfsvoering
- Verzekeringen
- Lopende overeenkomsten
- Informeren bedrijfsleven binnen uw regio

Meest geraadpleegde onderwerpen in de scan

- Inkoopcontracten met dienstverleners uit het VK, wat verandert er na de Brexit?
- Moeten ondernemers uit het VK na de overgangperiode van de Brexit worden toegelaten tot Europese aanbestedingsprocedures?
- Kan er in onze regio nog samengewerkt worden met VK-partners in een door de EU gefinancierd project na de Brexit?
- Wat zijn de verblijfsrechten van VK-burgers in een Nederlandse gemeente na de Brexit?
- Dataopslag in het Verenigd Koninkrijk, hoe zit dat met de AVG na de Brexit?

Vragen uit de praktijk

'Om ervoor te zorgen dat de Brexit Impact Scan goed aansluit op de praktijk van decentrale overheden en rijksoverheidsorganisaties hebben we veel werkbezoeken afgelegd. Tijdens deze gesprekken kwamen wij tot nuttige nieuwe inzichten. Vaak werkte zo'n gesprek ook de andere kant op. De mensen die we spraken beseften soms in het gesprek dat de Brexit op hele andere facetten impact zou kunnen hebben dan ze in eerste instantie hadden bedacht!'

David Schutrups, Adviseur/projectleider Brexit Impact Scan voor overheden

PROJECTEN

Het uitvoeren van projecten naast de basisdienstverlening van Kenniscentrum Europa decentraal levert naamsbekendheid op voor zowel het Kenniscentrum als Nederland als geheel. Onderstaande projecten zijn voorbeelden van impact die Kenniscentrum Europa decentraal heeft op zowel nationaal als Europees niveau.

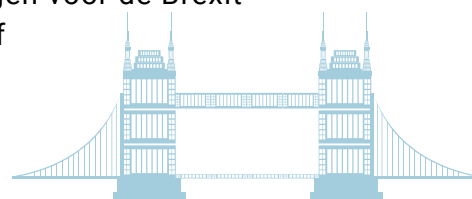
Brexit-loket en Impact Scan

Per overheid is precies inzichtelijk of ze geraakt worden door de Brexit, in een deal én no-deal-scenario.

1.800 Gebruikers van de Brexit Impact Scan voor overheden

304 Inschrijvingen voor de Brexit-nieuwsbrief

5.500 Pageviews

BRIGHT

Met deze tool kunnen alle overheden op een praktische manier hun eigen knelpunten op de agenda van de Europese Commissie krijgen.

Aanbevolen Door Council of European Regions and Cities (mrt '19)
400+ Gebruikers sinds april '19
47% Van de bezoekers van buiten NL

Op 27 november 2018 door BZK aangeboden aan Frans Timmermans die zeer positief is over deze nieuwe praktische aanpak

Urban Agenda

Voor de Urban Agenda-partnerschappen heeft Europa decentraal knelpunten op het gebied van circulaire economie geïdentificeerd.

Deelnemende steden en regio's:

- Oslo
- Vlaanderen
- Kaunas
- Prato
- Porto
- Den Haag
- Finland
- Griekenland
- Slovenië
- Polen

EU-WIJZER VOOR PROVINCIES

In samenwerking met het IPO/HNP is in mei 2019 de EU-wijzer voor provincies (voorheen: MiliEUverkenner) gelanceerd. De EU-wijzer biedt een overzicht van de voor provincies relevante aspecten die zijn gesignaleerd in het werkprogramma van de Europese Commissie. Voor 2019 waren dit de dossiers energie en klimaat, gemeenschappelijk landbouwbeleid, water en regionaal beleid. Met behulp van de EU-wijzer voor provincies kunnen provincies de ontwikkelingen op deze vier terreinen volgen. De EU-wijzer wordt beschikbaar gesteld via de website van Europa decentraal en kan daardoor ook geraadpleegd worden door gemeenten, waterschappen en andere dan provinciale overheden.

CONTRACTEREN IN HET SOCIAAL DOMEIN

Kenniscentrum Europa decentraal heeft de ministeries van VWS en EZK ondersteund met input bij het indienen van een knelpunt op het gebied van aanbesteden in het sociaal domein bij het REFIT-platform. De opinie van de lidstaat Nederland is aan-genomen door het platform voor betere regelgeving. Als gevolg hiervan is de Europese Commissie nu verplicht om aan te geven hoe zij in haar werkprogramma vervolg zal geven aan de aanbevelingen van het platform.

FACT FINDING STUDY

In de eerste helft van 2019 heeft Europa decentraal een fact finding study uitgevoerd voor de Europese Commissie. Het DG Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf (GROW) heeft het kenniscentrum gevraagd een rapport te schrijven over de werkzaamheden en succesfactoren van het kenniscentrum. Doel hiervan is om de Commissie een beeld te geven over hoe het kenniscentrum decentrale overheden in Nederland ondersteunt bij het vinden van informatie over Europees recht en beleid. Het onderzoek is mede tot stand gekomen dankzij input van de doelgroep en de stakeholders van het kenniscentrum. De belangrijkste conclusies van het rapport dat begin juli 2019 is opgeleverd zijn:

- De onafhankelijke positie van Europa decentraal in de Nederlandse administratieve en bestuurlijke context zorgt ervoor dat het kenniscentrum wordt gezien als een belangrijke partner/eerste aanspreekpunt voor decentrale overheidsorganisaties bij vragen over Europees recht en beleid.
- De informatievoorziening van de Europese Commissie richting decentrale overheden moet hand in hand gaan met informatievoorziening vanuit de lidstaat. Iedere lidstaat heeft immers zijn eigen unieke verdeling van competenties en deze nationale context is het beste uit te leggen op een nationaal niveau. Op die manier kan er optimale synergie bereikt worden tussen de Commissie en de lidstaten.

Uitgelicht: Fact Finding Study

“Met de FFS heeft Europa decentraal inzichtelijk gemaakt wat het kenniscentrum doet en waarom het daarin succesvol is. Een nuttig onderzoek, zowel voor de Europese Commissie als voor het kenniscentrum zelf!”

Door Fabian Wondergem, adviseur Kenniscentrum Europa decentraal

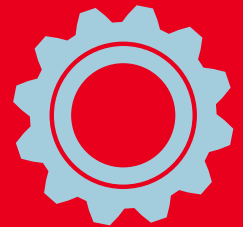

BEDRIJFSVOERING EN COMMUNICATIE

INTERNE BEDRIJFSVOERING

In 2019 vroegen- naast de reguliere bedrijfsvoeringstaken van het kenniscentrum- met name de volgende activiteiten de nodige aandacht en capaciteit:

- Uitvoering van een businesscase en de aanbesteding van een opdracht daartoe.
- Het treffen van voorbereidingen voor het – als gevolg van de wet WNRA – vervallen van het RijksARAR en de technische omzetting daarvan voor het Kenniscentrum naar de Rijkscao.
- Overleg met koepels en BZK over een meerjarenfinancieringsafspraken- en -methodiek.
- De verdere uitrol van de AVG binnen de eigen organisatie.

COMMUNICATIE

Ook in 2019 werkte het communicatieteam van Europa decentraal onder andere aan de volgende doelstellingen:

- Een duidelijk profiel creëren voor Europa decentraal als hét onmisbare, praktijkgerichte, deskundige informatieloket voor Europees recht en beleid.
- Europa decentraal profileren als autoriteit op het gebied van Europees recht en beleid.
- Het vergroten van de naamsbekendheid van Europa decentraal en haar producten en diensten.
- Het vergroten van Europabewustzijn onder de doelgroep.

Om deze doelen te bereiken is er onder andere wederom aan voortdurende SEO-optimalisatie (vindbaarheid van de website via zoekmachines) gewerkt door kwantitatief onderzoek van het websitebezoek door een analyse van zoekmachineresultaten en Google Analytics. Op deze manier wordt ervoor gezorgd dat medewerkers van decentrale overheden Europa decentraal gemakkelijk kunnen vinden via Google als ze op relevante vragen zoeken. Het websitebezoek bleef daarom ook dit jaar weer stijgen. Ook hebben alle adviseurs een SEO-cursus gevolgd om goed SEO-geoptimaliseerd te leren schrijven. Een belangrijk aspect hierbij is het op dusdanige manier schrijven dat vragen uit de praktijk van lezers worden beantwoord.

Ook is de eind 2018/begin 2019 verspreide gebruikersenquête uitgewerkt om de tevredenheid van onze gebruikers te meten en om een duidelijker beeld te krijgen van onze doelgroep. Zo zijn er bijvoorbeeld persona's opgesteld van de verschillende soorten gebruikers, zoals juristen en inkoopadviseurs, en van hun informatiebehoeften. Maar zijn bijvoorbeeld ook de media waarvan ze gebruikmaken in kaart gebracht, zodat we ze beter kunnen bereiken.

Verder zoekt Europa decentraal regelmatig de samenwerking op met bijvoorbeeld gebruikers uit de decentrale praktijk, onder andere door middel van interviews over hoe zij bepaalde zaken met een Europees element aanpakken bij hun werkzaamheden, zodat de lezers zich goed met de content van het kenniscentrum kunnen identificeren.

Kenniscentrum Europa decentraal

Nassaulaan 12

Postbus 30435

2500 GK Den Haag

t 070 - 338 1090

e info@europadecentraal.nl

i www.europadecentraal.nl

@EUdecentraal

company/kenniscentrum-europa-decentraal